

Borgarting lagmannsrett - Kjennelse - LB-2009-79526

Instans	Borgarting lagmannsrett – Kjennelse
Dato	2009-06-18
Publisert	LB-2009-79526
Stikkord	Domstollosen § 133, § 125, § 129 og § 131a. Straffeprosessloven § 378 nr. 3.
Sammendrag	Tingretten hadde forbudt media å foreta direkte bloggjingivelse fra rettsforhandlingene med hjemmel i domstollosen § 133 da dette ville krenke rettens verdighet og kunne påvirke senere vitner. Lagmannsretten kom til at pålegget som var gitt under hovedforhandling kunne påankes da det rammet tredjemann, jfr straffeprosessloven § 378 nr 3. Lagmannsretten kom videre til at domstollosen § 133 ikke ga hjemmel til å forby media å gjengi på den måten de fant hensiktsmessig. Spørsmålet om begrensninger i medienes referatadgang var utfyllende regulert gjennom domstollosen § 125, § 129 og § 131a. (Sammendrag ved Lovdata)
Saksgang	Drammen tingrett TDRAM-2009-56187 – Borgarting lagmannsrett LB-2009-79526 (09-079526SAK-BORG/04).
Parter	Edda Media Buskerud AS (advokat George H. Fulford) og NRK Østafjells (advokat Jon Wessel-Aas).
Forfatter	Lagdommer Sveinung Koslung, lagdommer Fredrik Charlo Borchsenius, lagmann Berit Fosheim.

Innholdsfortegnelse

Borgarting lagmannsrett - Kjennelse - LB-2009-79526	1
Innholdsfortegnelse	2
Lagmannsretten ser slik på saken:	4

Saken gjelder spørsmålet om retten med hjemmel i domstolloven § 133 første ledd siste alternativ om «domstolens værdighet» kan forby internettbasert kommunikasjon mellom pressen og allmennheten under hovedforhandlingen i en straffesak.

Drammen tingrett påbegynte 4. mai 2009 forhandlingene i en straffesak som blant annet gjaldt flere påsatte barnehagebranner og seksuelle krenkelser av mindreårige jenter. Under hovedforhandlingen ble rettens leder gjort kjent med at en journalist fra Drammens Tidende, som var tilstede på tilhørerplass, refererte «live» fra saken på avisens nettsider. Det ble benyttet en publiseringsløsning som gjorde det mulig for journalisten å motta og besvare spørsmål fra brukerne av nettsiden under selve hovedforhandlingen. Mens forhandlingene pågikk, besvarte journalisten blant annet spørsmål om de tiltalte framsto som preget av sakens alvor og om hvilke strafferammer som gjaldt. Både spørsmålene og svarene ble lagt ut på avisens nettsider. I tillegg ble det referert fra sakens gang på en tradisjonell måte.

Tingrettens leder meddelte vedkommende journalist en tilrettevisning og nektet bruk av kommunikasjonsutstyr fra rettsalen slik det var gjort. Drammen Tidene, som er eid av Edda Media Buskerud AS, protesterte mot beslutningen. NRK Østafjells, som er en del av Norsk rikskringkasting AS, sluttet seg til protesten.

Drammen tingrett avsa 7. mai 2009 kjennelse i saken med slik slutning:

Bruk av dataverktøy for direkte kommunikasjon med allmennheten for å motta spørsmål og gi svar, tillates ikke brukt under forhandlingene i saken.

Tingretten kom til at denne formen for kommunikasjon mellom pressen og allmennheten under sakens gang krenket domstolens verdighet, og at den derfor kunne forbys med hjemmel i domstolloven § 133.

Edda Media Buskerud AS og NRK har i rett tid påanket tingrettens avgjørelse.

Edda Media Buskerud AS har lagt ned slik påstand:

- 1. Tingrettens kjennelse oppheves*
- 2. Staten v/Justisdepartementet dømmes til å betale Edda Media Buskerud AS sine saksomkostninger med tillegg av rente etter forsinkelsesloven § 3 første ledd fra det forfall retten fastsetter til betaling finner sted.*

NRK har nedlagt slik påstand:

Tingrettens kjennelse oppheves.

Staten v/Justisdepartementet betaler Lars Harald Alstadsæters sakomkostninger.

Drammen tingrett har oversendt anken til lagmannsretten ved ekspedisjon 13. mai 2009.

De ankende parter har i det vesentlige anført:

Tingrettens kjennelse kan angripes ved anke. En avgjørelse med hjemmel i domstolloven § 129, som helt eller delvis forbyr retten å referere fra forhandlingene, er utvilsomt gjenstand for anke. Det samme må gjelde når retten nedlegger et tilsvarende forbud under henvisning til domstolloven § 133.

Utgangspunktet i norsk rett er at rettsmøtene er offentlige, og forhandlingene og rettsavgjørelsene kan gjengis offentlig hvis ikke annet er bestemt i lov, jf. domstolloven § 124, EMK artikkel 6 og 10, samt Grunnloven § 100. Skal dette utgangspunktet fravikes, kreves det en klar lovhjemmel.

Kjennelsen forbyr pressen å ha en internettbasert direktekommunikasjon med offentligheten under forhandlingene. Kjennelsen griper slik sett inn i hvordan og med hvilken teknikk pressen benytter seg av retten til å offentlig gjengi rettsforhandlingene.

Etter domstolloven § 129 er retten gitt kompetanse til å gjøre unntak fra hovedregelen om adgang til offentlig gjengivelse av forhandlingene. Ut over dette har ikke retten lovhjemmel til å nedlegge forbud som nærmere regulerer hvordan forhandlingene innholdsmessig eller formmessig kan gjengis.

Det er heller ikke hjemmel for å diskriminere mellom forskjellig formidlingsteknikker, ut over det positivt regulerte forbudet mot fjernsyns- og radiooverføring fra rettsalen, jf. domstolloven § 131a. Når det ikke er nedlagt et forbud mot offentlig gjengivelse etter domstolloven § 129, kan enhver gjengi innholdet i forhandlingene offentlig med de midler og i den form som måtte være ønskelig. Tingrettens vektlegging av momenter knytter til formidlingsteknikk- og form, er irrelevant i relasjon til domstollovens bestemmelser.

Tingrettens forbud synes å være begrunnet ut i fra en generell oppfatning om at det ikke bør være tillatt å formidle en straffesak gjennom internett på den måten som ble gjort. Det er imidlertid opp til lovgiver å ta stilling til denne type spørsmål, da slike forbud innebærer alvorlige inngrep i prinsippet om offentlighet i rettspleien og i moderne journalistisk metode. Å akseptere at tingrettens forbud kan forankres i domstolloven § 133 vil i realiteten innebære at den enkelte dommer, ut i fra den enkeltes synspunkter på hva som er gode og dårlige måter å dekke straffesaker på, kan modifisere domstollovens regler om offentlig gjengivelse.

Lagmannsretten ser slik på saken:

Det følger av straffeprosessloven § 378 nr 3 at kjennelser og beslutninger under hovedforhandlingen kan ankes når de er rettet mot tredjemann. En beslutning om tilrettevisning med hjemmel i domstolloven § 133 vil derimot normalt være utpreget situasjonsbetinget og dermed et administrativt spørsmål som ikke kan angripes ved anke eller kjæremål, jf Rt-1982-1722. En avgjørelse om å forby ei avis å benytte seg av direktekommunikasjon med leserne via blogg under rettsforhandlingene vil imidlertid ha faktisk betydning for den berørte avisa, og spørsmålet om domstolen med hjemmel i domstolloven § 133 kan nedlegge slikt forbud, vil ha betydning for mediebedrifter generelt og er av prinsipiell karakter. Lagmannsretten mener derfor at tingrettens kjennelse er gjenstand for anke og at anken kan realitetsbehandles selv om hovedforhandlingen i den aktuelle straffesaken nå er avsluttet.

De ankende parter anfører at domstolloven § 133 første ledd ikke gir retten kompetanse til å beslutte slikt forbud som tingretten nedla.

Tingrettens forbud gjelder bruk av dataverktøy for direkte kommunikasjon med allmennheten under hovedforhandlingen. Premissene kan forstås slik at forbudets formål var å påvirke innholdet i Drammen Tidenes journalistiske produkt til leserne på nettet. Tingretten fant at det var i strid med rettens verdighet at journalisten fra rettsalen, mens forhandlingene pågikk, mottok og besvarte spørsmål fra leserne på direkten. Tingretten bemerket at bloggen relativt raskt skiftet karakter fra å være refererende til å bli kommenterende. Retten viste blant annet til at det som ble publisert på avisas internettside kunne påvirke forklaringene til vitner som ennå ikke hadde gitt forklaring. Retten framhevet også at hensynet til de tiltaltes rettsikkerhet og hensynet til de fornærmede, støttet opp om forbudet.

Etter ordlyden er bestemmelsen i domstolloven § 133 første ledd siste alternativ begrenset til å tilrettevise opptreden som krenker domstolens verdighet. Bestemmelsen tar primært sikte på forstyrrende opptreden, upassende uttalelser og utilbørlige personlige angrep, men gir rettens leder en bred skjønnsmessig kompetanse til å tilrettevise opptreden som anses å krenke domstolens verdighet. Hva som nærmere ligger i begrepet domstolens verdighet er lite belyst i forarbeider, teori og rettspraksis. Omfanget av rettens kompetanse etter § 133 første ledd siste alternativ må imidlertid etter lagmannsrettens syn forstås i sammenheng med domstollovens øvrige bestemmelser.

Utgangspunktet etter domstolloven § 124 første ledd er at rettsmøtene er offentlige og at forhandlingene kan gjengis offentlig med mindre noe annet er bestemt i lov eller besluttet av retten i medhold av lov. Rettens adgang til å nedlegge referatforbud framgår av § 129 andre ledd. Også § 131a, som i utgangspunktet fastsetter forbud mot fotografering og opptak for radio og fjernsyn, legger klare begrensninger på medienes muligheter for å dekke hovedforhandlingen i straffesaker. Bestemmelsene er en konsekvens av lovgivers avveining mellom hensynet til offentlighet og pressefrihet og hensynet til partene og prosessen i straffesaker.

Lagmannsretten mener at når retten under hovedforhandlingen ønsker å begrense medienes adgang til offentlig gjengivelse, eller gripe inn i måten gjengivelsen skjer på, følger det av lovens system at forholdet skal vurderes etter de nevnte bestemmelsene. Det har neppe vært lovgivers intensjon at rettens leder med hjemmel i § 133 første ledd om rettens verdighet skal kunne overprøve den avveining lovgiver har gjort med hensyn til medienes dekning av rettssaker gjennom utformingen av reglene om offentlighet og referatadgang.

Lagmannsretten har etter dette kommet til at tingretten har anvendt domstolloven § 133 første ledd på en uriktig måte og at tingrettens kjennelse derfor bør oppheves, jf straffeprosessloven § 385 andre ledd.

De ankende parter har påstått seg tilkjent saksomkostninger, herunder rettsgebyr for anken.

Lagmannsretten kan ikke se at det er hjemmel i straffeprosessloven for å ilegge staten v/Justisdepartementet saksomkostningsansvar i en sak som dette, og påstandene tas derfor ikke til følge. Ankene er ikke gebyrpliktige.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning

- 1. Tingrettens kjennelse oppheves.*
- 2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.*